

بچه‌ها را با هم در خانه تنها نگذارید

25 اردیبهشت 1401

عضو تیم تخصصی **کودک و نوجوان** در انجمن ازدواج و خانواده کشور با بیان اینکه متاسفانه در بین خانواده‌ها باب شده است که مسئولیت نگهداری از فرزند کوچک تر را بر عهده فرزند بزرگ که خود کودک و یا در اوایل نوجوانی است می‌گذارند، درباره تبعات روانشناختی این امر، هشدار داد: برای بچه‌هایی که به طور افراطی همواره مسئول نگهداری از خواهر یا برادر کوچکتر خود بوده‌اند، این احتمال وجود دارد که دچار “بیش مسئولیت پذیری” و خشم نسبت به خواهر یا برادر و یا کنترل گری نسبت به دیگران شوند و همواره در تلاش باشند رضایت دیگران را جلب کنند.

دکتر آسیه اناری گفت: متاسفانه این امر در بین خانواده‌ها باب شده است که والدین تصور می‌کنند اینکه مسئولیت نگهداری از فرزند کوچکتر را بر عهده فرزند بزرگتر که خود کودک و یا در آستانه نوجوانی است، قرار دهند و یا فرزند کوچکتر را به هوای فرزند بزرگتر در خانه تنها بگذارند، منجر به آموزش و یا افزایش مسئولیت پذیری در فرزند بزرگتر می شود. در حالی که نه تنها در عمل این اتفاق نخواهد افتاد بلکه تبعات روانشناختی زیادی هم دارد.

این روانشناس بالینی کودک و نوجوان درباره تبعات روانشناختی این امر برای فرزند کوچکتر توضیح داد: این کار باعث می‌شود بعضا بچه کوچکتر مورد قلدری و سوء استفاده و حتی پرخاشگری خواهر یا برادر بزرگتر خود قرار گرفته و تحت تسلط او باشد. اینگونه فرزند کوچک تر شخصیت خود را از دست داده و نمی‌تواند برای خود تصمیم بگیرد. حتی ممکن است فرزند کوچک تر مورد آسیب‌های جسمی و کلامی از سوی خواهر و برادر بزرگتر قرار گیرد اما از اینکه به پدر و مادر اطلاع دهد بترسد.

عضو کمیته تخصصی روانشناسی بالینی کودک و نوجوان **سازمان نظام روانشناسی و مشاوره کشور**، “کنترل گری” نسبت به دیگران و همواره درصد راضی نگه داشتن دیگران بودن را از جمله دیگر تبعات روانشناختی نگهداری فرزند بزرگتر از فرزند کوچکتر خانواده بر شمرده و تصریح کرد: حتی ممکن است این فرزندان آنقدر به فکر خوشحالی دیگران باشند که همواره از خواسته‌های خود صرف نظر کنند و طرحواره ایثار در آنها به شدت شکل گیرد. ممکن است این افراد همزمان که مراقب دیگران هستند خشمگین هم باشند چراکه دلشان می‌خواهد کسی هم از آنها مراقبت کند اما یاد گرفته‌اند بیشتر از آنکه مورد مراقبت قرار گیرند، از دیگران مراقبت کنند.

اناری ادامه داد: اگرچه ممکن است فرزندان بزرگتر تصور کنند باید حامی دیگران باشند اما این حامی بودن همواره همراه با خوشحالی نیست و این حمایت را صرفا از آن جهت انجام می دهند که به آنها آموخته شده و یاد گرفته اند از دیگران حمایت کنند، اما در درون خود از این کار خوشحال نیستند و احساس ناراحتی هم می‌کنند.

به گفته وی، آسیب‌های یاد شده ممکن است برای فرزندان که اختلاف سنی آنها یک یا دو سال است کمتر و برای اختلاف سنی‌های بیشتر افزایش می‌یابد.

این روانشناس در عین حال افزود: مساله این نیست که والدین اصلا و تحت هیچ شرایطی بخشی از مسئولیت نگهداری از فرزند کوچک تر را بر عهده فرزند بزرگتر قرار ندهند بلکه مساله این است که در چه شرایطی این کار را انجام دهند و تحت چه شروطی این مسئولیت را به بچه‌ها واگذار کنند. گرچه نگهداری از خواهر و برادر کوچکتر می‌تواند در مواردی شناخت کودک یا نوجوان نسبت به خود و شرایط زندگی را بیشتر کرده و او را قدری مسئولیت پذیر کند تا در بحران‌ها تاب آوری بیشتری داشته باشد اما این کار باید با رضایت خود فرزند بزرگتر و نه به اجبار والدین انجام شود.

این روانشناس کودک و نوجوان معتقد است در مواقعی می‌توان فرزند بزرگتر را در مسئولیت یاد شده قرار داد که فرزند بزرگتر آمادگی نگهداری از خواهر و برادر کوچکتر خود را داشته باشد، نسبت به این کار رضایت داشته باشد و والدین از پیش با او در این رابطه صحبت کرده و نظر او را پرسیده باشند.

اناری خطاب به والدین توصیه کرد: زوجین وقتی فرزندی را به دنیا می‌آورند خودشان باید مسئولیت نگهداری و بزرگ کردن او را بپذیرند و اگر از فرزند دیگر خود نیز در مراقبت از فرزند کوچک کمک می‌گیرند باید دقت کنند آیا فرزند بزرگتر شرایط روحی این کار را دارد یا خیر؟ آیا فرزند بزرگتر خودش آمادگی لازم این کار را دارد و به انجام آن تمایل دارد یا خیر؟ در این مورد باید با فرزند بزرگتر حرف بزنند و پس از آماده سازی او این کار را انجام دهند.

اناری با بیان اینکه اجبار والدین برای نگهداری فرزند کوچکتر توسط فرزند بزرگتر آسیب‌زا است، تصریح کرد: می‌توانیم این امر را جزء یکی از مسئولیت‌های خانه و تنها برای ساعاتی خاص و کوتاه مدت بر عهده فرزند بزرگتر قرار دهیم اما به شرطی که مدت آن تعیین شده و زمان آن مشخص و کوتاه باشد. باید بدانیم فرزند بزرگتر وظیفه‌ای ندارد که این کار را انجام دهد و این زور فقط خشم فرزند بزرگتر نسبت به پدر و مادر و خواهر و برادر کوچکتر خود را زیاد می‌کند و بعضا نتیجه عکس داده و باعث می‌شود فرزند بزرگتر مسئولیت گریز شود و یا وابستگی افراطی به فرزند کوچکتر پیدا کند.

به گفته وی، نگهداری افراطی از فرزندان کوچک تر باعث می‌شود فرزند بزرگتر که خود کودک و یا در آستانه نوجوانی است به اصطلاح “بچگی” نکند و این در حالی است که ابتدا باید حال خود فرزند بزرگتر خوب باشد، “بچگی” کند و بتواند از پس گذرگاه‌های تحولی سن خودش برآید و سپس مسئولیتی این چنینی را بر عهده گیرد.

عضو تیم تخصصی کودک و نوجوان در انجمن [ازدواج](#) و [خانواده](#) کشور، همچنین در ادامه سخنان خود درباره تنها گذاشتن فرزند کوچکتر و بزرگتر در خانه نیز خاطر نشان کرد: به هیچ عنوان نباید والدین این کار را انجام دهند و اگر مجبور به انجام این کار شدند باید مراقبت کنند که در ساعات کوتاه این بچه‌ها را با هم تنها بگذارند چراکه دو فرزند وقتی اختلاف سنی پنج یا شش سال و بیشتر دارند در دو مرحله تحولی مختلف به سر می‌برند و ممکن است کودک کوچکتر غیر مستقیم مورد سوء استفاده هیجانی مثل توهین و تحقیر شدن، بی توجهی، کتک خوردن و سوء استفاده جسمی و... قرار گیرد. حتی اگر سن فرزندان نزدیک به هم باشد نیز احتمال این سوء استفاده‌ها وجود دارد و ما به هیچ عنوان تنها گذاشتن بچه‌ها با هم را توصیه نمی‌کنیم.